

Projekt ZPR

Analiza widmowa sekwencji DNA

Krzysztof Grzyb
Tomasz Zieliński

15 stycznia 2013

1 Opis projektu

Temat

Obliczanie i wizualizacja widma transformaty Fouriera dla nietypowych danych np. sekwencji DNA. Sekwencję DNA możemy traktować jak napis, a ten z kolei, po zamianie na liczby, jako ciąg próbek na podstawie których można policzyć transformatę.

Wymagania funkcjonalne

Program jest uruchamiany z linii poleceń. Jako argument podawana jest nazwa pliku zawierającego sekwencje DNA. Dla każdej z sekwencji DNA wykonywana jest transformata Fouriera. Wyniki są wyświetlane na wykresie.

Format danych wejściowych

Pliki z danymi są zapisywane w różnych formatach z rozszerzeniem .dat. Parser sam rozpoznaje format pliku.

- **Typ 1**

Plik typu tekstowego. Pierwszy wiersz zawiera jedną liczbę dodatnią - określa ona pozycję, na której następuje rozdział między egzonem a intronem. Następne wiersze występują w parach. Pierwszy mówi czy sekwencja DNA jest poprawna (1 poprawna, 0 niepoprawna), a drugi zawiera sekwencję DNA. Przykładowy plik z dwiema sekwencjami:

```
7
1
CTCCGAAGTAGGATT
1
TCAGAAGGTGAGGGC
```

- **Typ 2**

Plik typu tekstowego. Może składać się z wielu sekwencji DNA. Składnia sekwencji jest następująca: Najpierw występuje etykieta, a w następnej linii dane. Każda sekwencja musi posiadać 4 etykiety, które będą sprawdzane:

- Len - długość sekwencji DNA
- Introns - w tych zakresach sekwencji DNA znajdują się introny
- Exons - w tych zakresach sekwencji DNA znajdują się Introny

– Data - sekwencja DNA

Przykładowy plik:

>Seq 0 Len:

250

5UTR

Intergenic

Introns

10 55 100 130 150 170

Exons

56 99 180 200

3UTR

Data

AAGCTTATTATCTCTCCTTGACTCTCATCCGAGCTATCTTCTTCCACAT

CTCTCTCGTTTCCTCGGCGCGAACCTCTCGCTTCTTCTCCTCTTACTCCGATTGAACGATTCCGGATCT

- **Inne formaty**

Dodatkowo struktura programu umożliwia dodanie nowych obsługiwanych formatów bez ingerencji w architekturę.

Interfejs programu i format danych wyjściowych

W przypadku nierozpoznanego formatu wejścia zwracany jest komunikat o błędzie, a program przechodzi do przetwarzania kolejnego pliku wejściowego.

Po sparsowaniu danych program przechodzi do wyliczania fft dla poprawnie sparsowanych sekwencji. Następnie wyświetlane jest okno główne programu i ładowana lista sekwencji widm możliwych do obejrzenia (wyświetlanie: [numer sekwencji] [długość sekwencji]).

Program oferuje:

- Po zaznaczeniu sekwencji i naciśnięciu przycisku Chart program wyświetla w nowym oknie wykres widma danej sekwencji.
- Po zaznaczeniu sekwencji i naciśnięciu przycisku Save program zapisuje wykres wybranej sekwencji do pliku spectrum.bmp w katalogu z programem (Uwaga: w razie istnienia pliku nadpisuje go)
- Po naciśnięciu Save All wszystkie sekwencje są zapisywane do plików bmp
- Istnieje możliwość wyświetlania/zapisywania wielu sekwencji na jednym wykresie po zaznaczeniu checkbox'a.

Po wykonaniu tranformaty Fouriera wyświetlana jest lista widm poszczególnych sekwencji. Użytkownik może wybrać dowolną z sekwencji i wyświetlić jej widmo. Podawane są podstawowe dane, takie jak liczba i długość sekwencji.

2 Rozwiązania programowe

Struktura programu

Program składa się z trzech głównych modułów:

- Przetwarzanie plików wejściowych (Klasa Parser) Moduł wczytuje dane z pliku, następnie rozpoznaje, jakiego typu dane zostały wczytane i przetwarza je do formatu używanego w programie, na którym możliwe jest zastosowanie FFT.

Nadrzędną klasą odpowiedzialną za parsowanie plików jest ParserFactory. Jest ona zaimplementowana jako Singleton i przechowuje kolekcję obiektów typu Parser. Poszczególne parsery dziedziczą po klasie abstrakcyjnej Parser i dokonują rzeczywistego przekształcenia wejściowego ciągu znaków na wyjściowe próbki – wartości liczbowe typu double.

W pierwotnym zamierzeniu klasa Parserfactory miała tworzyć odpowiedni parser dla każdego pliku wejściowego. Jednak wydedukowanie formatu pliku a priori jest trudne, zwłaszcza dla formatów testowych – oba korzystają z rozszerzenia .dat. Odczytanie informacji o pliku w takim wypadku jest równoznaczne z przeprowadzeniem przynajmniej częściowego parsowania, zatem przyjęto inne rozwiązanie – każdy z parserów po kolei próbuje wczytać dany plik. Pozwala to również na dodanie kolejnych parserów w przyszłości bez zmiany istniejącego kodu.

Gdy któremukolwiek z parserów uda się przeprowadzić wczytywanie do końca, oznacza to sukces, natomiast gdy żadnemu z parserów to się nie uda – porażkę. Odpowiedni komunikat jest drukowany na standardowe wyjście.

Właściwe parsery – ParserSplice i ParserFullEx – wykorzystują bibliotekę Boost::Spirit, w szczególności jej fragment Qi przeznaczony właśnie do tworzenia modularnych parserów. Każdy z parserów dziedziczy po klasie Qi::grammar i może służyć do budowy większych parserów za pomocą przeciążonego operatora «. Dzięki temu na przykład możliwe jest wczytanie liczby typu unsigned, następnie pary tych liczb, ciągu par i w końcu całego formatu FullExOr.

Wczytywane dane są umieszczane bezpośrednio w strukturach lub też w wektorach struktur. Struktury danych tworzą hierarchię odpowiadającą hierarchii parserów. Wczytywanie danych bezpośrednio do struktur o dość dowolnym typie (np. FullExData zdefiniowanym przez użytkownika) jest możliwe dzięki makro `BOOST_FUSION_ADAPT_STRUCT`, które zypolestrukturyzujęjtypem.Parserdlaodpowiedniejstrukturymiesz

Użyte parsery są restrykcyjne pod względem składni, to znaczy wymagają istnienia także pól, które nie są wczytywane do struktur – informacji pomocniczych nie będących przedmiotem zainteresowania, które można by pominąć. Zaliczają się do nich także m.in. znaki nowej linii obecne w pliku. Dodanie zbyt wielu opcjonalnych wyrazów do parsera praktycznie uniemożliwiało jego debugowanie, zanim zaczął działać. Dla pewności więc parsowany jest pełny format pliku.

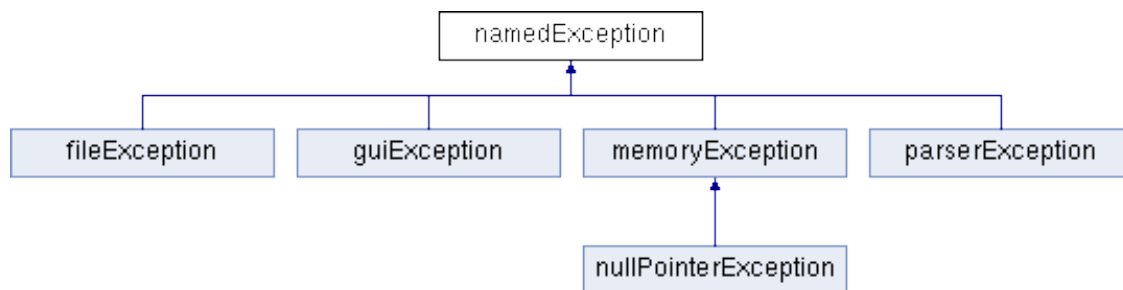
Konwersja pomiędzy próbkami DNA (actg) i typem rzeczywistym (double) odbywa się dzięki funkcji convertACTG. Został tu wykorzystany algorytm std::transform i boost::bind. Para AC odpowiada przeciwnym wartościom, natomiast para TG wnosi pewną wartość stałą, dzięki czemu odpowiadające im widmo jest różne.

- Obliczanie transformaty Fouriera (Klasa Analizer)

Obliczaniem fft zajmuje się prosta klasa Analizer, która korzysta z biblioteki gsl, a dokładniej `gsl_fftabydwlavejciowegowektorap`. Klasa Viewer jest abstrakcyjną klasą dostarczającą interfejs dla klas, które chcą być wizualizowane jako widma fft. Dziedziczy po niej klasa Takischema, które umożliwia tworzenie funkcjonalności przez dodanie nowych klas. Będą one musiały jedynie implementować interfejs.

- Hierarchia wyjątków

W programie została zaimplementowana hierarchia wyjątków pozwalająca reagować na nietypowe zdarzenia.

Styl kodowania

Zgodny z tymi wytycznymi

Wykorzystane biblioteki

- GSL (FFT)
- QT (interfejs graficzny)
- Boost (FOREACH, lexical_cast, inne)
- QCustomPlot (Widget do Qt wyświetlający wykres transformaty)

Przenośność kodu

Kod był pisany w sposób niezależny od platformy. Testy zostały przeprowadzone na dwóch systemach: Linux i Windows. Do kodu źródłowego dołączony jest plik makefile (wraz z plikami, które dołącza) pozwalający na kompilację na systemach Linux i Windows.

3 Utrzymanie i rozszerzalność projektu

Możliwość rozszerzania funkcjonalności

Kod programu będzie można łatwo rozszerzać o nowe funkcjonalności:

- Obsługiwanie dodatkowych formatów wejściowych
- Inny sposób wizualizacji wyników